

pri preučevanju srbohrvaščine na slovenskih gimnazijah. Izbor tekstov je s pedagoške plati dostopen letnikoma mladine, ki jima je namenjen, in večji del sestavkov ima tudi estetske kvalitete. Tako bo mladina lahko razvijala smisel za književnost in okus za ocenjevanje knjižnih del. Posebno je dobra izbira tekstov iz narodnoosvobodilnega boja. Pač pa je morda nekaj preveč hajduških motivov. Zato bi jih bilo treba v morebitni drugi izdaji razredčiti in jim dodati nekaj sodobnih tekstov. Ne deklarativnih, temveč kvalitetnih — morda iz Davičevega romana *Beton i svici*. S te strani je zelo srečno izbrana moderna rodoljubna pesem Jureta Kaštelana *Naša zemlja* v svobodnem verzu, ki prav dobro nadomešča prejšnje domoljubne verze z verbalistično patetiko.

Za drugo izdajo bi svetovali avtorju, naj vzpostavi ravnovesje v tekstih iz hrvatske in srbske književnosti. Razen tega, dasi ima knjiga naslov *Srbo-hrvatsko berilo*, je treba pohvaliti iniciativo avtorja, da je vstavil vrsto makedonskih tekstov, pesmi in proze, v originalu ali v hrvatskosrbskem prevodu. Dobro bi bilo, če bi avtor dodal še glavne karakteristike makedonskega jezika za predavatelje in za dijake.

Razumljivo je, da bi o izbiri tekstov lahko dala dobre pripombe tudi praksa. Potrebno bi bilo dodati še beležke o nekaterih pisateljih, pri katerih doslej ni podatkov o življenju in delu (Horvat, Kaštelan, naravoslovec Hirtz).

Slovniški del je napisan predvsem kot pomoč predavateljem, in sicer v strnjeni obliki, včasih s posebej označenimi gramatičnimi in pravopisnimi otenki, ki so v navadi na vzhodnem ali na zahodnem področju štokavščine. Z veliko zanesljivostjo, ki jo je pokazal prof. Jurančič že v *Srbohrvatsko-slovenskem slovarju*, je tudi v tej knjigi akcentuiral tekste za pravilno branje. Dobro pa bi bilo — ker so v slovnici primeri povečini v ekavščini, nekateri pa v ijekavščini — posebej opozoriti na ijekavske oblike, kajti knjigo bodo razen predavateljev uporabljali tudi dijaki.

Ilustracije so dobro izbrane, in sicer slike pisateljev, rojstnih hiš, znanstvenih ustanov (Jugoslovanska akademija, Srpska akademija). Te fotografije bodo pripomogle k večji povezavi mladine s teksti pisateljev.

Tako bo ta knjiga — zelo dobra v celoti, razen v nekaterih omenjenih malenkostih — pozitivno prispevala k spoznavanju slovenske mladine s kulturnim in književnim življenjem Hrvatov, Srbov in Makedoncev. *Emil Stampar*

Slovniške in pravopisne drobljine

PROBLEMATIKA IN PROBLEMATIČEN

Duhovite, odločilne poteze šahistov, tako imenovane *problemske* poteze (ker so bile igrane z natančnostjo, kakršna je potrebna, da se reši večpotezen šahovski problem) zaznamujejo šahovski poročevalci s klicajem, *problematičnim* potezam igralcev, zlasti takim, ki so bile vzrok poraza, da dodajajo vprašaj. SP 654 pravi, da izraža beseda *problematika* spornost, nedognanost, nejasnost, pridevnik *problematičen* pa da pomeni sporen, dvomen, nezjasen. Pridevnik *problematičen* je v tem pomenu znan tudi mnogim drugim jezikom.

V slovenskem knjištvu se je v zadnjem času ukoreninilo mnenje, da izraža samostalnik *problematika* skup problemov, ki zadeva snov, o kateri pisec razpravlja. Le še bolj izjemoma bereš n. pr., da se pri sestavi računskih zaključkov odpre vrsta problemov; da ima morska plovba več zamotanih problemov; da gre za obstoječe probleme in njih oceno ipd. Zdaj pišejo raje, da se mnogo govori o problematiki inflacije; da prikazuje pisatelj na malo straneh problematiko slovenske umetnosti; da je težko v nekaj stavkih zajeti vso obširno in precej zamotano problematiko; da je pisatelj čvrsto zaoral svojo brazdo v problematiko slovenske vasi; da bo še brez števila sestankov in sej z isto tematiko in problematiko; da je že malone do vseh nadorbnosti obdelana problematika mnogih etnografskih predmetov za slovensko ozemlje; da je bil po

problematiki zelo pestri plenum društva uspešno zaključen itd. Zdaj govore kar o problematiki Prešerna v bolgarščini, o problematiki poljske gledališke umetnosti, o izraziti poljski nacionalni problematiki, o preučevanju zakonodajne problematike, o problematiki zunanje trgovine, o problematiki švicarskega filma pa o naši, oziroma filmski, nacionalni, manjšinski, meščanski, pomorski, socialni, socialno-ekonomski, tonski in ne vem še kakšni problematiki.

Cvetka *problematika* - e ž v pomenu skup problemov ni zrasla na slovenski njivi, marveč je presajena iz Srbije, kjer pa se v znanstvu ni prijala niti se ni na časnikarskih lehah tako bujno razbohotila kot pri nas. Šel sem po razlago k Srbu. Pisatelj, ki ima dobre zveze s srbskimi časnikarji in včasih tudi sam napiše kako reč za časnike, je meni radovednežu hudomušno namignil, da gre za specifično »novinarsko tekovino«, češ sklepanje je prosto in mislijo, da se mu ne more nič ugovarjati: tema > tematika, sistem > sistematika, zlasti tale poslednji, ki se na las ujema z našo zadevo problem > problematika. Tako mi je srbski prijatelj razložil to preprosto etimologijo, v kateri da so srbski časnikarji mojstri: mandator (namesto mandatár), operátor ipd. Nedavno smo v slovenskem dnevniku res že brali besedo mandátor v pomenu: pooblaščenec. Če se v knjižnem jeziku brez prizanašanja otepamo izvirnih srbohrvatizmov, nismo li še mnogo bolj dolžni, da se dosledno ogibamo pokvarjenim srbskim latinizmom in grecizmom?

France Goršič

O RAZZLOGOVANJU TUJK

V Knjigi 1955 in 1956 sem že nekajkrat opozoril na primere napačnega razzlogovanja tujk v našem tisku. Umljivo je, da stavec skoraj ne more obvladati več tujih jezikov in njihovih pravopisnih pravil, od korektorja pa bi to smeli pričakovati. Na istem mestu sem tudi priporočil Webstrov New World Dictionary, kjer so vsa gesla (tujke, znana imena ipd.) dosledno razzlogovana, kar je v priročniku te vrste pač redkost.

Napake, nabrane iz časnikov in revij, nastale večinoma iz naglice ali ostale iz strahu pred podražitvijo tiska, so sicer umljive, ne pa vedno opravičljive. Nova bera te drobnjadi bi bila:

Mo-orehead (Naši razgledi, 8. 12. 1956); Gonco-urtovo nagrado (Slovenski Poročevalec, 12. 12. 1956); Jeana Pa-ula S. (Sl. Por., 2. 2. 1957); Shelle-yu, Shelle-yevega (Sl. Por., 10. 2. 1957); Grahama Gre-ena (Nova pot, št. 4—8, 1956); Fa-usta (NR, 9. 3. 1957); Daguer-re (Življenje in tehnika, št. 4, 1957); Go-etheja (Knjiga 57, št. 3); Sha-kespearovih (Sl. Por., 1. in 3. 4. 1957); Twelve aga-inst (NR, 6. 4. 1957); Franco-ise Sagan (Sl. Por., 14. 4. 1957); Marije Anto-inette (Mladina, št. 12, 1957); Rousse-aujem (NR, 25. 5. 1957); ref-leksi (Knjiga 57, št. 4); Fa-hrenheita (TT, 30. 5. 1957); Mars-halovi otoki (Sl. Por., 28. 6. 1957); Ja-cqueline (TT, 4. 7. 1957); Nietz-sche (Naša Sodobnost, št. 7, 1957); Webster ima Nie-tzsche (po izgovoru!), čeprav bi po nemškem pravilu pisanja šlo tudi prvo (Nemci razbijajo tsch, tz, chs nazaj v dva soglasnika, odvajajo celo nemi h od dolgega samoglasnika!).

Teh primerov ne moremo razzlogovati po slovenskih pravopisnih in pravorečnih pravilih, pri večini gre za govorno enoto podvojenega ali dveh samoglasnikov. Toliko pogleda v pravorečje evropskih jezikov ima povprečno vsak naš korektor!

L. Stanek

PRIPOMBA JE BILA IZNEŠENA

Kar dve grdi spaki tičita v navedenem stavku. Najprej bomo stavke postavili v tvorni način in obenem zamenjali glagol iznesem, ker pripombe in predloge stavimo, ne pa iznašamo, še bolje pa bo, če kar povemo, da smo to ali ono pripomnili, predlagali itd. Če je pa že komu po tujih jezikih — neslovanskih — tako všeč trpni način, naj vsaj trpni deležnik napravi pravilen. Glagol nesti, nesem sodi v prvo glagolsko vrsto, ki v nji ni nikake jota-cije, torej iznesen, iznesena. Analogija po nošen, ponošen, donošen v knjižnem jeziku namreč ni dovoljena.

Fr. Jesenovec